

УДК 616.1/.4-07 (091)

О. І. Волошин**О. В. Пішак****А. О. Шубравський**Буковинська державна медична
академія, м.Чернівці**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ
КАФЕДРИ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНІХ
ХВОРОБ****Ключові слова:** кафедра,
пропедевтика, викладачі,
студенти.**Резюме.** Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб БДМА функціонує з 1945 року. Основним завданням роботи кафедри є підготовка медичних кадрів з вищою спеціальною освітою, навчання студентів методам обстеження хворих - фізична та лабораторно-інструментальна діагностика, підготовка студентів до оволодіння факультетським та госпітальним розділами внутрішніх хвороб. В історичному аспекті висвітлені основні види діяльності колективу кафедри (навчально-методична та наукова робота, спільна лікувально-діагностична робота з органами та установами охорони здоров'я).

Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб утворена в березні 1945 року. З того часу по 1965 рік її базою було перше терапевтичне відділення обласної клінічної лікарні. З березня 1966 року клінічною базою кафедри стає третя міська лікарня м. Чернівці на 270 ліжок з п'ятьма відділеннями: кардіологічним (70), пульмонологічним (60), ревматологічним (40), гастроентерологічним (30) та судинної патології головного мозку (70). Діагностичний комплекс бази включає кабінети: рентгенологічний, ультразвукової (апарати Phillips, Aloka) і функціональної діагностики з апаратами ЕКГ, холтеровського моніторингу ЕКГ, артеріального тиску та варіабельності серцевого ритму, комп'ютерної спірографії та реоенцефалографії, ехоенцефалоскопії, клінічної лабораторії. Допоміжними в лікувальному процесі є: кабінети спелео- і іонотерапії, фітотерапії, фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажний кабінет. З 1990 по 1994 рр. додатковою базою кафедри був також обласний кардіологічний диспансер та обласний діагностичний центр.

Початковий період становлення кафедри характеризувався негнучим керівництвом завідувачами, переважно доцентами: доц. М.І. Оснос (1945-1946), доц. Б.П. Александровський (1946-1947), проф. М.Ю. Раппопорт (1947-1949), доц. Б.І. Кранцфельд (1949-1953), доц. О.О.Колачов (1953-1957). Триваліше очолювали кафедру доц. П.Т.Каравасєв (1957-1965), проф. О.І. Самсон (1965-1968), доц. І.К. Мохунь (1968-1979), проф. І.К. Владковський (1979-1990). З 1990 року

кафедру очолює заслужений лікар України, професор О.І. Волошин.

Доцентами кафедри обирались: М.І. Оснос (1945), І.С. Яновер (1949), О.О. Колачов (1953), Я.Д. Кричин (1957), І.К. Мохунь (1961), В.К. Тащук (1992), А.О. Шубравський (1994), В.А. Гайдуков (1995), О.В. Пішак (1998), І.А. Плеш (1999), О.І. Сплавський (2001), Б.П. Сенюк (2002).

За період існування кафедри захищені докторські дисертації співробітниками кафедри: Б.І. Кранцфельд (1953), І.К. Владковським (1971), В.К. Тащуком (1991), С.В. Білецьким (1994), О.В. Пішак (2002), апробована докторська дисертація І.А. Плешом (2001). В клінічній ординатурі навчалось 44 лікарі (з 1990 року - 18, з них 4 - іноземні лікарі), в аспірантурі - 12. Захистили кандидатські дисертації 16 аспірантів і клінічних ординаторів: Я.Д. Кричин (1954), І.К. Мохунь (1961), О.Ф. Кутруєв (1961), В.Ф. Глошардіна (1965), В.М. Василюк (1968), С.Т. Гайдичук (1968), О.І. Сплавський (1983), І.А. Плеш (1988), Н.І. Довганюк (1989), О.С. Полянська (1992), Н.Б. Чернявська (1995), О.В. Пішак (1995), Б.П. Сенюк (1996), В.І. Каленюк (1998), Л.О. Волошина (1999), Н.М. Малкович (1999), І.В. Лукашевич (2000), Т.В. Захарчук (2001), О.В. Глубоченко (2001), В.Л. Васюк (2002), Л.Д. Борейко (2002). Магістерські дисертації захистили В.І. Каленюк (1995), Н.М. Малкович (1996), О.В. Глубоченко (1998), Г.Я. Ступницька (2001), К.О. Лаврусевич (2002), О.П. Пірожок (2003).

З 1993 року кафедра стала базою кадрів для формування нових чи інших кафедр. Так, ядром кафедри госпітальної терапії № 2 (тепер кардіології і функціональної діагностики) стали професори В.К. Ташук (завідувач), І.К. Владковський та С.В. Білецький. Нині професор С.В. Білецький очолює новостворену кафедру сімейної медицини, а інші вихованці кафедри доц. І.А. Плеш - кафедру догляду за хворими та вищої медсестринської освіти, професор О.С. Полянська - кафедру реабілітації, ЛФК, спортивної медицини, фізвиховання і здоров'я, професор В.М. Пашковський після закінчення докторантури очолює кафедру нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М. Савенка.

У даний час кадровий склад кафедри становить: 2 професори, 3 доценти, 1 старший викладач, 8 асистентів, 4 аспіранти, 1 магістрант, 2 клінічних ординатори, 3 лаборанти, 1 оператор комп'ютерного набору, 1 препаратор.

Навчальний процес на кафедрі проводиться відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм підготовки лікарів та провізорів (МОЗ України; Київ, 2000-2003), наказу Міністерства освіти України № 161 від 2.06.1993 р. "Про затвердження "Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах". Пропедевтика внутрішніх хвороб викладається студентам III-го курсу (спеціальності - лікувальна справа, педіатрія, медична психологія) відповідно до робочих навчальних програм, складених на підставі Програми з пропедевтики внутрішніх хвороб з доглядом за хворими. Київ, 1990р.

На клінічній базі кафедри навчаються студенти 3-го, 6-го курсів, лікарі-інтерни-терапевти, клінічні ординатори вітчизняні та іноземні. Кафедра має 4 навчальні кімнати, кабінети ультрасонографії та фітотерапії, функціональної діагностики, методичний кабінет з інтернатури, навчальну та наукову лабораторію, лекційну залу, травницю. Співробітники кафедри на високому рівні володіють методами ультрасонодіагностики хвороб органів черевної порожнини, мікросондової інтрагастральної рН-метрії, комп'ютерної спірографії, холтеровського моніторингу ЕКГ, синглетно-кисневої терапії, широко впроваджують у клінічну практику нові методи фітотерапії і апітерапії.

Значна увага на кафедрі надається методичній роботі: згідно програм є всі методичні розробки для практичних занять і тексти лекцій для викладачів і студентів з пропедевтики (III курс), внутрішніх хвороб (VI курс та інтерни). Щорічно кафедра бере участь у поповненні банку даних для ліцензійних іспитів "Крок-2" та "Крок-3".

Для проведення навчально-методичного процесу кафедра забезпечена навчально-технічними засобами (езофагогастроуденоскоп, рН-мікрометри, ультрозвукові апарати "Аloka-280" та "Phillips", спірограф "Метатест" - 1, пневмотахометр, пікфлоуметр, три електрокардіографи, глюкометр, три діапроектори, 20 мікроскопів, 1 кодоскоп, мультимедійний-цифровий діапроектор, магнітофон з аудіокасетами, 4 комп'ютери). Для самостійної роботи на кафедрі є навчальні посібники з інструментальних методів дослідження (складені працівниками кафедри), набори слайдів, таблиць (біля 600 штук), ЕКГ (5 наборів), ФКГ, спірограм, рентгенограм (11 наборів), альбоми (2), з ультрасонодіагностики.

Викладачі кафедри щорічно беруть участь у керівництві літньою виробничою практикою студентів, яка є доброю школою набуття студентами практичних навичок та вмінь.

Удосконалення професійного рівня викладачами кафедри проводиться шляхом навчання на курсах ФПК, участю в роботі факультету підвищення педагогічної майстерності академії, в роботі семінару з психології, заняттях у школі молодого викладача асистентами-початківцями та аспірантами. Доброю школою підвищення педагогічної майстерності є відвідування викладачами лекцій професорів та доцентів кафедри, взаємовідвідування практичних занять. Всі викладачі кафедри регулярно підтверджують свій професійний рівень шляхом атестації на лікарську категорію. Сприяє фаховому зростанню викладачів кафедри робота в бібліотеці БДМА, обласній медичній бібліотеці та робота у системі Internet.

Наукова тематика кафедри в різні періоди її існування та керівництва була різноманітною: проблеми ревматизму і серцево-судинної патології (1945-1957), гематології, ендокринології, патологія органів травлення (1957-1990), гіпертонічної хвороби (1980-1993), патологія органів травлення, серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, екологічні аспекти патогенезу та розробка нових технологій лікування на основі апіфітотерапії та інших природних засобів (з 1992 року). За 60 років існування кафедри співробітниками опубліковано 1560 наукових праць, в т.ч. 116 за кордоном. Вони є авторами 12 винаходів і 116 раціоналізаторських пропозицій, 14 патентів. З практичними лікарями опубліковано 36 наукових праць. У 1992-1993 навчальному році за результатами наукових досягнень кафедра вперше за її існування посіла перше, а у 2002 році - друге місце з науково-дослідної роботи.

Найбільш вагомими працями науковців кафедри були монографії та навчальні посібники:

- "Про механізм сечогінної дії меркузала" (М.Ю. Раппопорт, 1949);
- "Кровотворення при шлунковій ахілії" (Б.І. Кранцфельд, 1953);
- "Російсько-французький розмовник для лікаря-терапевта" (О.І. Сплавський, Т.О. Ястремська, С.С. Семенова, 1991);
- "Методичні розробки практичних занять по імунології для студентів 2-го курсу медичного факультету" (І.Й.Сидорчук, О.В.Пішак, 1995р.);
- "Найважливіші сучасні інструментальні методи дослідження в клініці внутрішніх хвороб" (О.І. Волошин, В.А. Гайдуков, А.О.Шубравський, О.В. Пішак, Н.Б. Чернявська, І.А. Плеш, 1997);
- "Шишкоподібне тіло і хроноритми імунної системи" (В.П. Пішак, О.І. Захарчук, О.В. Пішак, 1997);
- "Пилок квітковий у клінічній та експериментальній медицині" (О.І. Волошин, О.В. Пішак, І.Ф. Мещишен, 1998);
- "Рання діагностика та лікування ревматоїдного артриту" (О.С.Полянська, О.В.Пішак, В.К.Ташук, 1998р.);
- "Основи електрокардіографії" (В.К.Ташук, О.С.Полянська, О.В.Пішак, 1998р.);
- "Оздоровчі ресурси Буковини" (О.І. Волошин, В.П. Пішак, 1999);
- "Основи оздоровчого харчування" (О.І. Волошин, О.І. Сплавський, 2000, 2002);
- "Лазери в біології і медицині" (О.Г. Ушенко, В.П. Пішак, О.В. Ангельський, О.В. Пішак та ін., 2000);
- "Лазерна поляриметрична діагностика в біології і медицині" (В.П. Пішак, О.Г. Ушенко, О.В. Ангельський, С.Б. Єрмоленко, О.В. Пішак, 2000);
- "Пособие по кардиологии для иностранных студентов" (В.К.Ташук, В.А.Шумаков, Ю.Н.Сиренко, А.Н.Пархоменко, О.С.Сычев, О.В.Пішак и др. 2000 г.);
- О.В.Пішак "Ревматична нозологія в певідкладній кардіології" (розділ у кн. В.К.Ташука, В.П.Пішака "Медичні та біологічні проблеми невідкладної кардіології", 2000 р.);
- О.В.Пішак, О.С.Полянська "Інтерпретація ЕКГ - зміни в ургентній кардіології" (розділ у кн. В.К.Ташука, В.П.Пішака "Медичні та біологічні проблеми невідкладної кардіології", 2000 р.);
- "Основи медичної генетики" (В.П.Пішак, І.Ф.Мещишен, О.В.Пішак, В.Ф.Мислицький, 2000р.);
- "Основні фізіологічні константи і параметри здорової людини" (О.І.Волошин, А.О.Шубравський, В.А.Гайдуков, О.В.Пішак, О.І.Сплавський, В.І.Каленюк, 1997, 2000р.).

- "Глюкокортикоїди в ревматології" (Г.В. Дзяк, А.П. Викторов, О.В. Пішак, 2001);

- "Сучасні інструментальні методи дослідження в клініці внутрішніх хвороб" (О.І. Волошин, О.В. Пішак, І.А. Плеш, Б.П. Сенюк, Н.Б. Чернявська, А.О. Шубравський, 2003);

За останні 10 років науковці кафедри отримали 16 авторських свідоцтв на винаходи та патенти, 22 - на раціоналізаторські пропозиції, 11 - інформаційних листів, 4 - нововведення за результатами планової НДР. Наукові розробки кафедри активно впроваджуються в практику охорони здоров'я.

На кафедрі плідно працює студентський науковий гурток. Щорічно в його роботі бере участь 16-20 студентів 3-4 та 6 курсів. Наукова тематика студентських робіт в основному стосується розробки окремих питань науково-дослідної роботи кафедри. Щорічно на підсумкові наукові конференції студенти - гуртківці готують 5-7 доповідей і посідають призові місця. Тільки за останні роки призові місця вибороли роботи студентів Яцука М.М. та Терешкевич І.С. - I місце, Нікорич Д.В. - II місце, Гуцула І.Я. - II місце, Ленькова О.М. - II місце, Морозюк Ю.М. - II місце, Соловей Ю.М. - III місце, та ін. Наукові роботи окремих студентів друкуються в журналах (Кирик В.М., 2002р.). Студентський науковий гурток є однією із форм підготовки кваліфікованих лікарів та майбутніх науково-педагогічних кадрів.

Колектив кафедри був співорганізатором II з'їзду кардіологів України (1988р.), українських науково-практичних конференцій з диспансерного обслуговування хворих у поліклінічних умовах (1968, 1970), Союзного Пленуму правління гастроентерологів (1971), українських науково-практичних конференцій "Актульні проблеми обслуговування гастроентерологічних хворих" (1995), "Оздоровчі ресурси Карпат і прилеглих регіонів" (1999), VII Конгресу Всеукраїнського товариства лікарів (2001). Співробітники кафедри були учасниками 152 наукових з'їздів, науково-практичних конференцій, симпозіумів, в т.ч. 11 - міжнародних.

Науковці кафедри плідно працюють з лікарями практичної охорони здоров'я з дослідження екозалежних варіантів хвороб органів травлення. Зокрема, у співробітництві з 11 - лікарями обласного діагностичного центру, 7 - третьої міської клінічної лікарні, 3 - Кіцманської ЦРЛ опублікована 31 наукова праця.

Щорічно співробітники кафедри консультують 4100 - 4500 хворих на клінічній базі, в поліклініках та інших лікувальних установах

міста та області, пролікують біля 700 хворих у стаціонарі.

Окремі співробітники кафедри виконували лікувальну роботу в країнах Африки (А.О.Шубравський, О.І.Сплавський, М.С.Соболев). Професор О.І. Волошин стажувався в клініках ФРН, Москви, Києва, Риги, Дніпропетровська, викладачі кафедри – в клініках Москви, Санкт-Петербурга, Самари, Києва, Львова, Харкова.

На кафедрі активно досліджуються природо-оздоровчі та рослинні ресурси Буковини і Карпат у лікувально-профілактичному процесі при різних хворобах. Це - оздоровчі властивості мікроклімату однієї з найбільших карстових печер в Європі "Попелюшка" (проф. С.В. Білецький, к.м.н. В.І. Каленюк), лікарських рослин Карпат - арніки гірської, родіоли рожевої, чистотілу великого, перстачу прямостоячого, девясилу високого, гадючника вязолистого, лавру благородного (кандидати мед.наук Т.В. Захарчук, І.В. Лукашевич, І.В. Окіпняк, О.В. Глубоченко, В.Л. Васюк, Г.Я. Ступницька, доц. О.І. Сплавський), продуктів бджільництва - пилку бджолиного і біологічно активної добавки з нього "Апітонік" (Б.П. Сенюк, О.В. Пішак, Л.О. Волошина, Н.М. Малкович, Т.О. Безрук, О.І. Сплавський). До речі, розпочата кафедрою пропедевтики робота з проблеми апіфітотерапії в БДМА є однією з провідних. Її досліджували на кафедрі медичної хімії, патофізіології, факультетської хірургії, дитячих хвороб, неврології і психіатрії, гігієни, клінічної імунології, НДІ медикоекологічних проблем, курсу туберкульозу. Як об'єкт наукових досліджень, пилко бджолиний був фрагментом у захищених 9 кандидатських і 3 докторських дисертаціях.

За обнародованою ідеєю співробітників кафедри в Україні створена біологічно активна добавка "Апітонік" (м. Кривий Ріг, ПП "Плазіс ЄМ"), яка нині є об'єктом детального вивчення в оптимізації лікування хворих на туберкульоз, хвороб органів дихання та цукровий діабет (НДІ туберкульозу, м. Київ, БДМА, санаторії м. Кривого Рогу). Книга "Основи оздоровчого харчування" (друге видання, 2002) в конкурсі "Книга року - 2002" за рейтингом посіла почесне третє місце в Україні.

Співробітники кафедри плідно співпрацюють з колективами інших кафедр БДМА (медичної хімії, клінічної імунології, шкірних хвороб та туберкульозу, патофізіології, фармакології, ЦНД лабораторії, нервових хвороб, психіатрії та медичної психології), Чернівецького національного університету (кафедри біологічного факультету), Національного медичного універ-

ситету (професори, чл. - кор. АМН В.З. Нетяженко, Т.Д. Никула), Київського медичного інституту народної медицини (доц. Т.П. Гарник, доц. В.В. Поканевич), Івано-Франківської державної медичної академії (професори Є.М. Нейко, В.Є. Нейко, В.І. Боцюрко); Вінницького національного медичного університету (професори В.М. Чорнобровий, В.І. Денисюк), Донецького медичного університету (чл.-кор. АМН О.В. Синяченко), НДІ кардіології, м. Київ (проф. В.М. Коваленко, Н.М. Шуба), Тернопільської державної медичної академії (професори С.І. Сміян, Є.М. Стародуб), Ужгородського державного університету (професори О.М. Ганич та Е.Й. Архій). Міцнішають наукові контакти з зарубіжними партнерами: кафедрами терапевтичного профілю медичного факультету Технічного університету ім. К.Гаруса в м. Дрездені (ФРН), фармацевтичною фірмою "Фальк-фарма", фармацевтичним заводом "AWD" (м. Дрезден).

Під керівництвом професора Волошина О.І. захищено 11 кандидатських дисертацій та 4 дисертацій виконуються в даний час. Проф. О.І.Волошин - голова буковинського осередку української асоціації інтерністів, член спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських і докторських дисертацій Івано-Франківської державної медичної академії, член вченої ради та наукової комісії БДМА, член редколегії 5 журналів, визнаних ВАК України фаховими, член терапевтичної атестаційної комісії ОУОЗ.

На кафедрі формується активний і перспективний резерв педагогічних і наукових кадрів (аспіранти Г.Я. Ступницька, К.О. Лаврусевич, О.П. Пірожок, здобувачі І.В. Окіпняк, Н.В. Бачук, магістрант - Г.І. Арич), формуються нові наукові напрямки з питань ревматології (д.мед.наук, професор О.В. Пішак) та пульмонології.

Наближаючись до славного ювілею - 60 - річчя від дня заснування БДМА - колектив кафедри вітає адміністрацію, професорсько-викладацький склад академії і бажає міцного здоров'я, особистого щастя та творчих успіхів кожному працівнику академії в підготовці висококваліфікованих медичних кадрів.

ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ КАФЕДРЫ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРЕННИХ БОЛЕЗНЕЙ

А. И. Волошин, О. В. Пишак, А. О. Шубравский

Резюме. Кафедра пропедевтики внутренних болезней БДМА функционирует с 1945 года. Основным заданием работы кафедры является подготовка медицинских кадров с высшим специальным образованием, обучение студентов методам обследования больных – физикальная и лабораторно-инструментальная диагностика, подготовка студентов

к овладению факультетским и госпитальным разделами внутренних болезней. В историческом аспекте выделены основные виды деятельности коллектива кафедры (учебно-методическая и научная работа, общая лечебно-диагностическая работа с органами и учреждениями охраны здоровья)

Ключовые слова: кафедра, пропедевтика, преподаватели, студенты.

THE HISTORY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE DEPARTMENT OF PROPEDEUTICS OF INTERNAL DISEASES

O.I. Voloshyn, O.V.Pishak, A.O.Shubravsky

Abstract. The department of propedeutics of internal diseases of Bukovinian state medical academy functions since

1945. The basic task of work of the department is preparation of the medical staff with high special education, training of students to methods of inspection of the patients - physical, laboratory instrumental diagnostics, preparation of the students for mastering facultative and hospital sections of internal illnesses. In historical aspect covered basic kinds of activity of the staff of the department (methodical and scientific work, common medico-diagnostic work with the establishments of public health services) are lighted up.

Key words: department, propedeutics, teachers, student.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. – 2004. – Vol. 3, №1. – P. 119–123.

Надійшла до редакції 02.01.2004